

Dz.U. 2002 Nr 42 poz. 369

OBWIESZCZENIE

MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 30 marca 2002 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo o notariacie.

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. Nr 62, poz. 718 i z 2001 r. Nr 46, poz. 499) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 22, poz. 91), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:
 - 1) ustawą z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153),
 - 2) ustawą z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178),
 - 3) ustawą z dnia 12 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Prawo o notariacie i ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 48, poz. 551),
 - 4) ustawą z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037),
 - 5) ustawą z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł (Dz.U. Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 63, poz. 641 i z 2002 r. Nr 32, poz. 299),
 - 6) ustawą z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 120, poz. 1268),
 - 7) ustawą z dnia 11 maja 2001 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy – Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 63, poz. 635),
 - 8) ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 i Nr 154, poz. 1787),i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.
2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje:
 - 1) art. 172 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153), który stanowi:

- „Art. 172. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 167 i 168, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 2) art. 100 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178), który stanowi:
- „Art. 100. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r., z wyjątkiem przepisów art. 4 pkt 3 i 4, rozdziału 5 i 6 oraz art. 89, art. 90 i art. 98 ust. 1 i 2, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, oraz art. 13 w zakresie dotyczącym możliwości realizacji określonych obowiązków za pośrednictwem rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, art. 79 oraz art. 88 ust. 2 i 3, które wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;
- 3) art. 3-6 ustawy z dnia 12 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Prawo o notariacie i ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 48, poz. 551), które stanowią:
- „Art. 3. Przepisy ustawy stosuje się do spraw niezakończonych w dniu wejścia ustawy w życie orzeczeniami sądów dyscyplinarnych wydanymi w drugiej instancji.
- Art. 4. Do osób, które rozpoczęły aplikację notarialną przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.
- Art. 5. Do asesorów notarialnych powołanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.
- Art. 6. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 3, który wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;
- 4) art. 633 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037), który stanowi:
- „Art. 633. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.”;
- 5) art. 49 ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł (Dz.U. Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 63, poz. 641 i z 2002 r. Nr 32, poz. 299), który stanowi:
- „Art. 49. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:
- 1) art. 3-6, art. 13 oraz art. 15, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia,
 - 2) art. 8 ust. 1, który wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2004 r.,
 - 3) art. 45 pkt 3 lit. b) w zakresie dotyczącym art. 106 ust. 4 i 5, który wchodzi w życie z dniem 30 czerwca 2004 r.”;
- 6) art. 78 i 79 ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 120, poz. 1268), które stanowią:
- „Art. 78. Akty wydane na podstawie upoważnień ustawowych zmienianych niniejszą ustawą zachowują moc do czasu ich zastąpienia przez akty wydane na podstawie niniejszej ustawy.

- Art. 79. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisów:
- 1) art. 74, który wchodzi w życie z dniem 30 grudnia 2000 r.,
 - 2) art. 27 pkt 5 lit. b) i c), które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.,
 - 3) art. 61, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.”;
- 7) art. 8 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy – Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 63, poz. 635), który stanowi:
- „Art. 8. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 7 ustawy wymienionej w art. 4, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2001 r., oraz art. 62⁶ § 1 ustawy wymienionej w art. 2, który wchodzi w życie z dniem wejścia w życie systemu informatycznego zakładania i prowadzenia ksiąg wieczystych, o którym mowa w art. 25¹ ust. 1 ustawy wymienionej w art. 1.”;
- 8) art. 212 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 i Nr 154, poz. 1787), który stanowi:
- „Art. 212. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 2001 r., z wyjątkiem:
- 1) art. 91 § 2a, art. 151 § 1, art. 178, art. 193 i art. 195 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.,
 - 2) art. 13 § 2 pkt 4, art. 91 § 2, 3 i 4, art. 176, art. 177 i art. 179 § 1-4, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”

MARSZAŁEK SEJMU

/-/ Marek Borowski

Załącznik do obwieszczenia Marszałka
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 30 marca 2002 r. (poz. 369)

USTAWA
z dnia 14 lutego 1991 r.

Prawo o notariacie.

Dział I
Ustrój notariatu

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

- § 1. Notariusz jest powołany do dokonywania czynności, którym strony są obowiązane lub pragną nadać formę notarialną (czynności notarialnych).
- § 2. W wypadkach określonych w ustawie czynności notarialnych może dokonywać również asesor notarialny zatrudniony w kancelarii notarialnej.

Art. 2.

- § 1. Notariusz w zakresie swoich uprawnień, o których mowa w art. 1, działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym.
- § 2. Czynności notarialne, dokonane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego.
- § 3. Czynności notarialnych dokonuje się w języku polskim. Na żądanie strony notariusz może dokonać dodatkowo tej czynności w języku obcym, wykorzystując własną znajomość języka obcego wykazaną w sposób określony dla tłumaczy przysięgłych lub korzystając z pomocy tłumacza przysięgłego.

Art. 3.

- § 1. Czynności notarialnych notariusz dokonuje w kancelarii notarialnej, zwanej dalej „kancelarią”.
- § 2. Czynność notarialna może być dokonana także w innym miejscu, jeżeli przemawia za tym charakter czynności lub szczególne okoliczności.

Art. 4.

- § 1. Notariusz może prowadzić tylko jedną kancelarię.
- § 2. Notariusz zatrudnia pracowników kancelarii oraz zapewnia warunki lokalowe i wyposażenie kancelarii, stosowne dla notariatu.
- § 3.¹⁾ Kilku notariuszy może prowadzić jedną kancelarię na zasadach spółki cywilnej lub partnerskiej. W takim jednak wypadku każdy z notariuszy dokonuje czynności

¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 600 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.

notarialnych we własnym imieniu i ponosi odpowiedzialność za czynności przez siebie dokonane.

Art. 5.

Notariuszowi za dokonanie czynności notarialnych przysługuje wynagrodzenie określone na podstawie umowy ze stronami czynności, nie wyższe niż maksymalne stawki taksy notarialnej właściwe dla danej czynności. Takse ustala, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z *Ministrem Finansów*²⁾ i po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej.

Art. 6.

- § 1. Jeżeli strona czynności notarialnej nie jest w stanie bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny ponieść żądanego przez notariusza wynagrodzenia, może wystąpić z wnioskiem do sądu rejonowego właściwego ze względu na jej miejsce zamieszkania o zwolnienie w całości lub w części od ponoszenia tego wynagrodzenia.
- § 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do osoby prawnej, która wykaze, że nie ma dostatecznych środków na ponoszenie wynagrodzenia żądanego przez notariusza.
- § 3. Sąd po ustaleniu, że zachodzi potrzeba dokonania czynności notarialnej, uwzględnia wnioski i wyznacza notariusza do dokonania żądanej przez stronę czynności notarialnej.
- § 4. Za stronę zwolnioną od ponoszenia wynagrodzenia za dokonaną czynność notarialną wynagrodzenie ponosi Skarb Państwa. Wynagrodzenie przyznaje notariuszowi, na jego wniosek, sąd, który wyznaczył notariusza, na podstawie taksy, o której mowa w art. 5.
- § 5. Do rozpoznania wniosku, o którym mowa w § 1, oraz przyznania notariuszowi wynagrodzenia stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, z uwzględnieniem przepisów o zwolnieniu od kosztów sądowych.

Art. 7.³⁾

- § 1. Notariusz jako płatnik na podstawie odrębnych przepisów pobiera podatki i opłaty skarbowe.
- § 2. Jeżeli wniosek o wpis do księgi wieczystej, o którym mowa w art. 92 § 4, podlega opłacie sądowej, notariusz pobiera od wnioskodawców tę opłatę i zaznacza w akcie notarialnym wysokość pobranej opłaty sądowej. Notariusz obowiązany jest uzależnić sporządzenie aktu notarialnego od uprzedniego uiszczenia przez strony należ-

²⁾ Obecnie: ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, stosownie do art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 3 i art. 8 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 1999 r. Nr 82, poz. 928, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 70, poz. 816, Nr 73, poz. 852, Nr 109, poz. 1158 i Nr 122, poz. 1314 i 1321, z 2001 r. Nr 3, poz. 18, Nr 5, poz. 43 i 44, Nr 42, poz. 475, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 761, Nr 76, poz. 811, Nr 87, poz. 954, Nr 102, poz. 1116, Nr 113, poz. 1207, Nr 115, poz. 1229, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1371, Nr 126, poz. 1382, Nr 129, poz. 1441, Nr 130, poz. 1450 i Nr 154, poz. 1800 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253), który wszedł w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy – Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 63, poz. 635), który wszedł w życie z dniem 1 września 2001 r.

nej opłaty sądowej. Pobraną opłatę sądową notariusz przekazuje właściwemu sądowi rejonowemu.

- § 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób pobierania i uiszczania oraz sposób i termin przekazywania sądom, a także zwrotu należności, o których mowa w § 2, oraz sposób prowadzenia ich ewidencji.

Art. 8.

Notariusz używa pieczęci urzędowej z wizerunkiem orła.

Art. 9.

- § 1. Minister Sprawiedliwości prowadzi rejestr kancelarii.
- § 2. Minister Sprawiedliwości do dnia 31 stycznia każdego roku ogłasza w formie obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykaz zarejestrowanych kancelarii.

Rozdział 2

Powoływanie i odwoływanie notariuszy

Art. 10.

Notariusza powołuje i wyznacza siedzibę jego kancelarii Minister Sprawiedliwości, na wniosek osoby zainteresowanej, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby notarialnej.

Art. 11.

Notariuszem może być powołany ten, kto:⁴⁾

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3)⁵⁾ ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,
- 4) odbył aplikację notarialną,
- 5) złożył egzamin notarialny,
- 6)⁶⁾ pracował w charakterze asesora notarialnego co najmniej 3 lata,
- 7) ukończył 26 lat.

Art. 12.

Wymagania, o których mowa w art. 11 pkt 4-6, nie dotyczą:

- 1) profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych,
- 2) sędziów, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych, którzy wykonywali ten zawód co najmniej 3 lata.

⁴⁾ Zdanie wstępne ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 12 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Prawo o notariacie i ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 48, poz. 551), która weszła w życie z dniem 29 czerwca 2000 r.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 187 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070), która weszła w życie z dniem 1 października 2001 r.

⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 1 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

Art. 13.

Wniosek, o którym mowa w art. 10, powinien zawierać dane o kwalifikacjach osoby zainteresowanej, wymienione w art. 11 lub 12, oraz wskazywać lokal przewidywany do prowadzenia kancelarii i termin jej uruchomienia.

Art. 14.

- § 1. Notariusz jest obowiązany w ciągu 2 miesięcy od zawiadomienia o powołaniu uruchomić kancelarię i zgłosić o tym Ministrowi Sprawiedliwości.
- § 2. W razie nieuruchomienia kancelarii w terminie, o którym mowa w § 1, powołanie traci moc; okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości.

Art. 15.

- § 1. Przy powołaniu notariusz składa wobec Ministra Sprawiedliwości ślubowanie według następującej roty:
„Ślubuję uroczyście jako notariusz powierzone mi obowiązki wypełniać zgodnie z prawem i sumieniem, dochować tajemnicy państwowej i zawodowej, w postępowaniu swym kierować się zasadami godności, honoru i uczciwości.”
- § 2. Minister Sprawiedliwości może upoważnić prezesa właściwego sądu apelacyjnego do przyjęcia ślubowania.

Art. 16.

- § 1. Minister Sprawiedliwości odwołuje notariusza, jeżeli notariusz:
 - 1) zrezygnował z prowadzenia kancelarii,
 - 2) z powodu choroby lub ułomności został orzeczeniem *komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia*⁷⁾ uznany za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków notariusza lub bez uzasadnionej przyczyny odmówił poddania się takiemu badaniu, mimo zalecenia rady właściwej izby notarialnej,
 - 3) przekroczył 70 lat życia,
 - 4) został pozbawiony prawa prowadzenia kancelarii orzeczeniem sądu dyscyplinarnego,
 - 5) utracił z mocy wyroku sądowego prawa publiczne lub prawo wykonywania zawodu notariusza.
- § 2. Odwołanie notariusza z przyczyn wymienionych w § 1 pkt 2 następuje po uprzednim wysłuchaniu notariusza, chyba że nie jest to możliwe.
- § 3.⁸⁾ Minister Sprawiedliwości może odwołać notariusza, który uzyskał dwie ujemne oceny w wyniku kolejnych wizytacji przeprowadzonych przez wizytatora samorządu notarialnego lub właściwy organ Ministra Sprawiedliwości. Odwołanie następuje po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby notarialnej wydanej na wniosek Ministra Sprawiedliwości, w terminie miesięcznym od daty wpływu wniosku. Bezskuteczny upływ tego terminu nie wstrzymuje rozpatrzenia odwołania.

⁷⁾ Obecnie: lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, stosownie do art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100, poz. 461), która weszła w życie z dniem 1 września 1997 r.

⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

Rozdział 3

Obowiązki i prawa notariuszy

Art. 17.

Notariusz jest obowiązany postępować zgodnie ze złożonym ślubowaniem oraz stale podnosić kwalifikacje zawodowe.

Art. 18.

- § 1. Notariusz jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na wykonywane czynności notarialne.
- § 2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa także po odwołaniu notariusza.
- § 3. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje, gdy notariusz składa zeznania jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa albo ważnemu interesowi prywatnemu. W tych wypadkach od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić notariusza Minister Sprawiedliwości.
- § 4.⁹⁾ Obowiązek zachowania tajemnicy nie dotyczy informacji udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł.

Art. 19.

- § 1. Notariusz nie może podejmować zatrudnienia bez uzyskania uprzedniej zgody rady właściwej izby notarialnej, z wyjątkiem zatrudnienia w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego, dydaktycznego lub naukowego, chyba że wykonywanie tego zatrudnienia przeszkadza w pełnieniu jego obowiązków.
- § 2. Notariuszowi nie wolno także podejmować zajęć, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków albo mogło uchybiać powadze wykonywanego zawodu. Nie wolno mu w szczególności zajmować się handlem, przemysłem, pośrednictwem i doradztwem w interesach.
- § 3. O zamiarze podjęcia zatrudnienia lub zajęcia notariusz jest obowiązany zawiadomić prezesa rady właściwej izby notarialnej. Rada rozstrzyga, czy podjęcie zatrudnienia lub zajęcia nie uchybia obowiązkowi notariusza albo powadze wykonywanego zawodu. Jeżeli rada nie wyrazi zgody na zatrudnienie lub zajęcie, o których mowa w § 1 i 2, sprawę, na wniosek notariusza, rozstrzyga Krajowa Rada Notarialna, której decyzja jest ostateczna.

Art. 19a.¹⁰⁾

Notariusz podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności, o których mowa w art. 1 § 1.

⁹⁾ Dodany przez art. 39 ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł (Dz.U. Nr 116, poz. 1216), która weszła w życie z dniem 23 czerwca 2001 r.

¹⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 4, który wszedł w życie z dniem 15 września 2000 r.

Art. 19b.¹⁰⁾

Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej i Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, ogólne warunki ubezpieczenia, o którym mowa w art. 19a:

- 1) datę powstania obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia,
- 2) podstawowy zakres odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń,
- 3) minimalną sumę gwarancyjną ubezpieczenia określoną kwotowo,
- 4) zakres praw i obowiązków ubezpieczonego i zakładu ubezpieczeń, wynikających z umowy ubezpieczenia.

Art. 20.

- § 1. Kancelaria powinna być czynna w dniach powszednich co najmniej 6 godzin dziennie.
- § 2. Rada właściwej izby notarialnej może ustalić 1 dzień powszedni tygodnia jako wolny za przepracowaną sobotę.
- § 3. W wypadkach niecierpiących zwłoki albo szczególnych potrzeb kancelaria może być czynna także w niedziele i święta.

Art. 21.

- § 1. Jeżeli notariusz nie może pełnić swych obowiązków przez okres do 3 dni, wyznacza na ten czas zastępcę spośród asesorów notarialnych własnej kancelarii, informując o tym prezesa rady izby.
- § 2. W wypadku planowanej przez notariusza nieobecności powyżej 3 dni, nie dłuższej jednak niż 3 miesiące, wyznacza on na ten czas zastępcę spośród asesorów notarialnych własnej kancelarii lub innej objętej właściwością izby notarialnej, w porozumieniu z prezesem rady danej izby.
- § 3. Jeżeli z powodu nieobecności notariusza wynikłej z nieprzewidzianych przyczyn notariusz nie pozostawił w kancelarii zastępcy na czas swej nieobecności, zastępcę wyznacza prezes rady właściwej izby notarialnej.
- § 4. W wypadkach, o których mowa w § 1-3, zastępcą notariusza może być wyznaczony także notariusz emerytowany.

Art. 22.

W razie zaprzestania prowadzenia kancelarii przez notariusza lub zawieszenia go w czynnościach, rada właściwej izby notarialnej wyznacza czasowo do pełnienia obowiązków notariusza zastępcę spośród asesorów notarialnych danej izby.

Art. 23.

Notariusze opłacają, na potrzeby organów samorządu notarialnego, składki miesięczne, których wysokość ustala corocznie Krajowa Rada Notarialna. Ponadto, stosownie do uchwał właściwych izb notarialnych, notariusze opłacają składki na inne określone cele.

Art. 24.¹¹⁾

W zakresie ubezpieczeń społecznych do notariuszy i członków ich rodzin stosuje się przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą.

Art. 24a.¹²⁾

Notariusz nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów – Prawo działalności gospodarczej.

Art. 25.

Notariusz, który przeszedł na emeryturę lub rentę, może używać tytułu „emerytowany notariusz”.

Rozdział 4

Samorząd notarialny

Art. 26.

- § 1. Notariusze tworzą samorząd notarialny.
- § 2. Samorząd notarialny obejmuje izby notarialne i Krajową Radę Notarialną.
- § 3. Izby notarialne i Krajowa Rada Notarialna posiadają osobowość prawną.

Art. 27.

Organami izby notarialnej są:

- 1) walne zgromadzenie notariuszy izby,
- 2) rada izby notarialnej.

Art. 28.

- § 1. Izbę notarialną stanowią notariusze prowadzący kancelarię w okręgu sądu apelacyjnego.
- § 2. Siedzibą izby notarialnej jest siedziba sądu apelacyjnego.

Art. 29.

- § 1. Walne zgromadzenia notariuszy izby notarialnej są zwyczajne lub nadzwyczajne.
- § 2. Zwyczajne walne zgromadzenie notariuszy zwołuje, w pierwszym kwartale każdego roku, rada izby notarialnej. Nadzwyczajne walne zgromadzenie może być zwołane z inicjatywy Ministra Sprawiedliwości, na podstawie uchwały rady albo na wniosek co najmniej 1/5 ogólnej liczby notariuszy wchodzących w skład izby.

¹¹⁾ Utracił moc, na podstawie art. 170 pkt 22 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., w zakresie uregulowanym tą ustawą; stosownie do art. 122 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., ilekroć przepisy odsyłają do przepisów o ubezpieczeniach społecznych – należy przez to rozumieć odesłanie do przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych.

¹²⁾ Dodany przez art. 76 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.

- § 3. W walnym zgromadzeniu jest obowiązany uczestniczyć każdy notariusz należący do danej izby.

Art. 30.

- § 1. Do zakresu działania walnego zgromadzenia notariuszy izby notarialnej należy:

- 1) wybór prezesa i wiceprezesa oraz członków rady izby notarialnej,
- 2) wybór członka Krajowej Rady Notarialnej,
- 3) wybór notariuszy do sądów dyscyplinarnych oraz rzecznika dyscyplinarnego,
- 4) zatwierdzenie sprawozdania rocznego i zamknięcia okresu rachunkowego, przedstawionego przez radę izby notarialnej,
- 5) uchwalenie budżetu,
- 6) ustalenie składek na określone cele,
- 7) załatwianie innych spraw w zakresie działania notariatu.

- § 2. Walne zgromadzenie notariuszy uchwała regulamin swego działania.

Art. 31.

- § 1. Rozstrzygnięcia walnego zgromadzenia zapadają w formie uchwał.
- § 2. Uchwały walnego zgromadzenia notariuszy izby notarialnej są podejmowane zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy członków izby.
- § 3. Wybory odbywają się w głosowaniu tajnym, z wyjątkiem wyboru przewodniczącego zgromadzenia.

Art. 32.

- § 1. Rada izby notarialnej działa w siedzibie izby i składa się z:

- 1) 5 członków w izbach liczących do 100 notariuszy,
- 2) 7 członków w izbach liczących od 101 do 200 notariuszy,
- 3) 9 członków w izbach liczących ponad 200 notariuszy.

- § 2. Kadencja rady trwa 3 lata.

Art. 33.

Rada izby notarialnej na pierwszym posiedzeniu dokonuje podziału czynności między swych członków, jak również uchwała regulamin wewnętrznego urzędowania rady.

Art. 34.

- § 1. Prezes rady izby notarialnej reprezentuje radę, kieruje jej pracami, przewodniczy na posiedzeniach i wykonuje uchwały rady. W razie nieobecności prezesa, jego obowiązki wykonuje wiceprezes rady.
- § 2. Do składania oświadczeń woli w sprawach majątkowych jest wymagane współdziałanie prezesa lub wiceprezesa rady oraz jednego jej członka.

Art. 35.

Do zakresu działania rady izby notarialnej należy:

- 1) opiniowanie wniosków w przedmiocie powoływania i odwoływania notariuszy i asesorów notarialnych,
- 2) nadzór nad wykonywaniem obowiązków przez notariuszy, asesorów i aplikantów notarialnych oraz nad przestrzeganiem przez nich powagi i godności notariusza,
- 2a)¹³⁾ nadzór nad wykonaniem obowiązkowego ubezpieczenia, o którym mowa w art. 19a,
- 3) organizowanie szkolenia aplikantów notarialnych,
- 4) zarząd majątkiem izby,
- 5) zwoływanie walnych zgromadzeń notariuszy izby i wykonywanie uchwał tych zgromadzeń,
- 6) prowadzenie wykazów notariuszy, asesorów i aplikantów notarialnych izby,
- 7) wykonywanie innych czynności przewidzianych prawem.

Art. 36.

- § 1. Do ważności uchwał rady izby notarialnej jest wymagana obecność co najmniej połowy jej członków.
- § 2. Uchwały rady zapadają zwykłą większością głosów, przy czym w razie równej liczby głosów decyduje głos prezesa rady.

Art. 37.

Rada izby notarialnej przedstawia każdego roku Krajowej Radzie Notarialnej wykaz asesorów i aplikantów notarialnych izby.

Art. 38.

Krajowa Rada Notarialna jest reprezentantem notariatu.

Art. 39.

- § 1. Krajowa Rada Notarialna składa się z notariuszy wybranych przez walne zgromadzenia notariuszy izb notarialnych.
- § 2. Prezesem Krajowej Rady Notarialnej jest notariusz, wybrany w drodze tajnego głosowania spośród jej członków.
- § 3. Kadencja Krajowej Rady Notarialnej trwa 3 lata.

Art. 40.

- § 1. Do zakresu działania Krajowej Rady Notarialnej należy w szczególności:
 - 1) uchwalanie regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii,
 - 2) przedstawianie opinii i propozycji w sprawach:
 - a) taksy notarialnej,
 - b) zmian przepisów dotyczących funkcjonowania notariatu,
 - 3) współpraca z notariatami innych państw,

¹³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

- 4) wyrażanie stanowiska w sprawach przedstawionych przez Ministra Sprawiedliwości lub inne organy samorządu notarialnego,
 - 5) wybór spośród członków rady rzecznika dyscyplinarnego,
 - 6) uchwalanie regulaminu swego urzędowania,
 - 7) wypowiadanie się w sprawie zasad etyki zawodowej notariuszy,
 - 8) ustalanie wysokości składek miesięcznych notariuszy na potrzeby samorządu notarialnego oraz zasad ich wydatkowania,
 - 9) ustalanie programu aplikacji notarialnej oraz nadzór nad szkoleniem aplikantów,
 - 10) ustalanie zasad i trybu zwoływania kongresu notariuszy.
- § 2. Krajowa Rada Notarialna składa Ministrowi Sprawiedliwości raz w roku ocenę stanu notariatu.
- § 3. Do Krajowej Rady Notarialnej stosuje się odpowiednio przepis art. 34 § 2.

Art. 41.

Krajowa Rada Notarialna może zwołać kongres notariuszy w celu zasięgnięcia opinii w istotnych sprawach notariatu.

Rozdział 5

Nadzór nad notariatem i odpowiedzialność notariuszy za szkody

Art. 42.

- § 1. Nadzór nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego sprawuje Minister Sprawiedliwości osobiście, za pośrednictwem prezesów sądów apelacyjnych lub sądów *wojewódzkich*¹⁴⁾ albo przez wyznaczone osoby.
- § 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo tryb wykonywania nadzoru, o którym mowa w § 1.

Art. 43.

- § 1. Minister Sprawiedliwości może zatrudnić notariusza, za jego zgodą, w Ministerstwie Sprawiedliwości, sądzie apelacyjnym lub sądzie *wojewódzkim*¹⁴⁾ do wykonywania czynności nadzoru nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego.
- § 2. Do notariusza, o którym mowa w § 1, stosuje się przepisy ustawy o pracownikach urzędów państwowych.
- § 3. W okresie zatrudnienia w Ministerstwie Sprawiedliwości, sądzie apelacyjnym lub sądzie *wojewódzkim*¹⁴⁾ prawo notariusza do prowadzenia kancelarii notarialnej ulega zawieszeniu.
- § 4. Minister Sprawiedliwości, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może, na wniosek notariusza, zawiesić prawo notariusza do prowadzenia kancelarii w razie podjęcia przez niego innego zatrudnienia lub wykonywania funkcji publicznej.

¹⁴⁾ Obecnie: sądów okręgowych, stosownie do art. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 160, poz. 1064), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

Art. 44.

- § 1.¹⁵⁾ Nadzór nad notariuszami na obszarze właściwości izby notarialnej wykonuje również rada izby przez swoich członków lub przez wyznaczonych w tym celu notariuszy niebędących członkami rady albo emerytowanych notariuszy.
- § 2. W ramach nadzoru, o którym mowa w § 1, w każdej kancelarii przeprowadza się wizytację co najmniej raz na 3 lata.
- § 3.¹⁶⁾ Z wizytacji sporządza się protokół. Rada izby notarialnej ocenia wyniki wizytacji i przedstawia – w ciągu 2 miesięcy od wizytacji – odpis protokołu Ministrowi Sprawiedliwości, zawiadamiając go równocześnie o środkach podjętych w celu usunięcia stwierdzonych uchybień.

Art. 45.

Osoby powołane do nadzoru mają prawo wglądu w czynności notarialne, badania ich zgodności z prawem, a także mogą żądać wyjaśnień oraz zarządzać usunięcie uchybień i usterek, a w razie dostrzeżenia naruszenia przez notariusza jego obowiązków – żądać wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

Art. 46.

Organy samorządu notarialnego przesyłają Ministrowi Sprawiedliwości uchwały, a także protokoły walnych zgromadzeń notariuszy oraz sprawozdania roczne wraz z bilansami – w terminie 14 dni od ich powzięcia lub sporządzenia.

Art. 47.

- § 1. Minister Sprawiedliwości może zaskarżyć do Sądu Najwyższego sprzeczną z prawem uchwałę organu samorządu notarialnego w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania uchwały. Terminu tego nie stosuje się, jeżeli zaskarżona uchwała rażąco narusza prawo.
- § 2. Sąd Najwyższy oddala skargę lub uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu organowi samorządu, z ustaleniem wytycznych co do sposobu jej załatwienia.

Art. 48.

Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do organów samorządu notarialnego o podjęcie uchwały w określonej sprawie należącej do właściwości tych organów. Uchwała powinna być podjęta w terminie 1 miesiąca.

Art. 49.

Notariusz ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności notarialnych na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym, z uwzględnieniem szczególnej staranności, do jakiej jest obowiązany przy wykonywaniu tych czynności.

¹⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 5 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

¹⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 5 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

Rozdział 6

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Art. 50.¹⁷⁾

Notariusz odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia zawodowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawnych albo uchybienia powadze lub godności zawodu.

Art. 51.

§ 1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3)¹⁸⁾ kara pieniężna do wysokości pięciokrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, nie niższa od połowy tego wynagrodzenia,
- 4) pozbawienie prawa prowadzenia kancelarii.

§ 2. Wymierzenie kary nagany lub kary pieniężnej pociąga za sobą niemożność udziału ukaranego w organach samorządu notarialnego i w sądzie dyscyplinarnym przez okres 3 lat.

§ 3. Kary pieniężne wpływają na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 52.

§ 1.¹⁹⁾ Po upływie 3 lat od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, a w razie wszczęcia – ulega ono umorzeniu.

§ 2. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego.

Art. 53.

§ 1. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych są powołane sądy dyscyplinarne:

- 1) w pierwszej instancji – sądy dyscyplinarne izb notarialnych,
- 2) w drugiej instancji – Wyższy Sąd Dyscyplinarny.

§ 2. Członków sądów dyscyplinarnych wybierają na trzyletnią kadencję poszczególne walne zgromadzenia notariuszy izb notarialnych.

§ 3. Ogólną liczbę członków sądów dyscyplinarnych oraz liczbę członków tych sądów wybieranych przez poszczególne walne zgromadzenia notariuszy izb notarialnych określa Krajowa Rada Notarialna.

§ 4. Przewodniczących sądów dyscyplinarnych i ich zastępców wybierają spośród siebie członkowie tych sądów.

¹⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

¹⁸⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

¹⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

Art. 54.

- § 1. Sąd dyscyplinarny orzeka w składzie 3 członków, a Wyższy Sąd Dyscyplinarny w składzie 5 członków. W składzie orzekającym w drugiej instancji nie może brać udziału członek sądu, który brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia.
- § 2. Skład orzekający wyznacza przewodniczący sądu dyscyplinarnego.

Art. 55.

Rzecznikami sądów dyscyplinarnych izb oraz Wyższego Sądu Dyscyplinarnego są notariusze wybrani odpowiednio przez walne zgromadzenia notariuszy i Krajową Radę Notarialną.

Art. 56.

Obwiniony może ustanowić obrońcę spośród notariuszy lub adwokatów.

Art. 57.

- § 1. Postępowanie dyscyplinarne toczy się z wyłączeniem jawności. Na rozprawie mogą być obecni notariusze.
- § 2. Protokołantem może być notariusz lub asesor notarialny wyznaczony przez przewodniczącego sądu dyscyplinarnego.

Art. 58.

Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego mogą zgłosić Minister Sprawiedliwości lub rada właściwej izby notarialnej po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion czynu zarzuconego obwinionemu oraz złożeniu wyjaśnień przez obwinionego, chyba że złożenie tych wyjaśnień nie jest możliwe.

Art. 59.

- § 1. Po otrzymaniu wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przewodniczący sądu wyznacza termin rozprawy i zawiadamia o nim rzecznika dyscyplinarnego, obwinionego oraz obrońcę, a w razie potrzeby wzywa świadków i biegłych.
- § 2. Postępowanie dyscyplinarne w pierwszej instancji powinno być zakończone w terminie 1 miesiąca od daty wpływu wniosku.
- § 3. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo rzecznika dyscyplinarnego, obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Art. 60.

Jeżeli w toku rozprawy ujawni się inne przewinienie oprócz objętego wnioskiem o wszczęcie postępowania, sąd może wydać co do tego przewinienia orzeczenie tylko za zgodą rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy.

Art. 61.

W razie odwołania notariusza w toku postępowania dyscyplinarnego, postępowanie toczy się nadal.

Art. 62.

- § 1. Uzasadnienie orzeczenia sądu dyscyplinarnego sporządza się na piśmie w terminie 7 dni od ogłoszenia orzeczenia.
- § 2. Orzeczenie wraz z uzasadnieniem doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu i obwinionemu.

Art. 63.

- § 1.²⁰⁾ Od orzeczenia sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przysługuje obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu odwołanie do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w terminie 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Odwołanie wnosi się do sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji. Odwołanie powinno być przesłane w terminie 7 dni od dnia jego wpływu wraz z aktami do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji.
- § 2.²¹⁾ Orzeczenie wraz z uzasadnieniem wydane przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu, obwinionemu, Ministrowi Sprawiedliwości oraz Krajowej Radzie Notarialnej.

Art. 63a.²²⁾

- § 1. Od orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny przysługuje obwinionemu, rzecznikowi dyscyplinarnemu, Ministrowi Sprawiedliwości, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Krajowej Radzie Notarialnej kasacja do Sądu Najwyższego.
- § 2. Orzeczenie, od którego służy kasacja podmiotom, o których mowa w § 1, nie podlega wykonaniu do czasu wniesienia kasacji lub bezskutecznego upływu terminu do jej wniesienia.

Art. 63b.²²⁾

Kasacja może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej.

Art. 63c.²²⁾

Kasację wnosi się do Sądu Najwyższego za pośrednictwem sądu dyscyplinarnego drugiej instancji w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem.

Art. 63d.²²⁾

- § 1. Od kasacji, o której mowa w art. 63a § 1, nie uiszcza się opłaty sądowej.
- § 2. Orzeczenie, od którego wniesiono kasację, nie podlega wykonaniu do czasu rozpoznania kasacji.
- § 3. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację na rozprawie w składzie trzech sędziów.

²⁰⁾ Oznaczenie § 1 nadane przez art. 1 pkt 9 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

²¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

²²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

Art. 63e.²²⁾

Do rozpoznania kasacji, o której mowa w art. 63a § 1, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego o kasacji, z wyłączeniem art. 526 § 2 oraz art. 530 § 2 i 3.

Art. 64.

Po uprawomocnieniu się orzeczenia sądu dyscyplinarnego przewodniczący sądu pierwszej instancji przesyła odpis orzeczenia Ministrowi Sprawiedliwości oraz radzie właściwej izby notarialnej.

Art. 65.

- § 1. Odpis prawomocnego orzeczenia skazującego na karę dyscyplinarną dołącza się do akt osobowych obwinionego.
- § 2.²³⁾ Wykonanie orzeczenia sądu dyscyplinarnego należy co do kary wymienionej w art. 51 § 1 pkt 4 do Ministra Sprawiedliwości, a co do pozostałych kar – do rady właściwej izby notarialnej.
- § 3. Po upływie 3 lat od uprawomocnienia się orzeczenia orzekającego karę upomnienia, nagany albo kary pieniężnej, a po upływie 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia o pozbawieniu prawa prowadzenia kancelarii, Minister Sprawiedliwości, na wniosek ukaranego, zarządza usunięcie odpisu orzeczenia z akt osobowych, jeżeli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego orzeczenia o nałożeniu kary dyscyplinarnej.

Art. 66. (skreślony).²⁴⁾**Art. 67.**

- § 1. Koszty postępowania dyscyplinarnego wykładają organy samorządu notarialnego.
- § 2. W wypadku prawomocnego ukarania, kosztami postępowania dyscyplinarnego obciąża się notariusza.

Art. 68.

- § 1. Sąd dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach zawodowych notariusza, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne, dyscyplinarne lub o ubezwłasnowolnienie.
- § 2. Na uchwałę o zawieszeniu w czynnościach zawodowych notariuszowi przysługuje zażalenie.
- § 3. Zażalenie rozpoznaje sąd dyscyplinarny drugiej instancji.
- § 4. Zawieszenie w czynnościach zawodowych ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że sąd dyscyplinarny uchylił je wcześniej.

²³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 11 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

²⁴⁾ Przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

Art. 69.

W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Art. 70.

Obsługę organizacyjno-kancelaryjną sądów dyscyplinarnych zapewniają odpowiednio – rady izb notarialnych lub Krajowa Rada Notarialna.

Rozdział 7**Aplikanci i asesory notarialni****Art. 71.**

- § 1.²⁵⁾ Aplikantem notarialnym może być mianowany ten, kto odpowiada wymaganiom określonym w art. 11 pkt 1-3.
- § 2. Aplikant notarialny może być zatrudniony przez notariusza prowadzącego kancelarię lub przez radę izby notarialnej.
- § 3.²⁶⁾ Aplikanta notarialnego mianuje rada izby notarialnej po przeprowadzeniu konkursu przez tę radę.
- § 4.²⁷⁾ Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przeprowadzania konkursu dla kandydatów na aplikantów notarialnych, w tym w szczególności termin ukazania się w prasie ogłoszenia o przeprowadzeniu konkursu, zawartość ogłoszenia, termin składania zgłoszeń, skład i zadania komisji konkursowej, etapy konkursu oraz szczegółowe zasady oceniania kandydatów.

Art. 72.²⁸⁾

Aplikacja notarialna polega na zaznajomieniu się aplikanta z całokształtem pracy notariusza i trwa 2 lata i 6 miesięcy. W ramach szkolenia aplikant jest obowiązany do zaznajomienia się z czynnościami sądów w sprawach cywilnych i wieczystoksięgowych.

Art. 73.

Aplikację notarialną organizuje i prowadzi rada izby notarialnej na podstawie programu ustalonego przez Krajową Radę Notarialną.

Art. 74.

- § 1. Aplikacja notarialna kończy się egzaminem składanym przez aplikanta przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Ministra Sprawiedliwości.
- § 2. W skład komisji egzaminacyjnej wchodzi:
 - 1) przedstawiciel Ministra Sprawiedliwości jako przewodniczący,
 - 2) przedstawiciel Krajowej Rady Notarialnej,

²⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 13 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 36 ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 120, poz. 1268), która weszła w życie z dniem 30 marca 2001 r.

²⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 14 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

- 3) dwaj sędziowie sądów apelacyjnych lub sądów wojewódzkich¹⁴⁾, delegowani przez Ministra Sprawiedliwości,
- 4) dwaj notariusze delegowani przez radę izby notarialnej.

Art. 75.

Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, po uzgodnieniu z Krajową Radą Notarialną, określi organizację aplikacji notarialnej, zakres egzaminu notarialnego oraz tryb postępowania komisji egzaminacyjnej i wysokość wynagrodzenia jej członków.

Art. 76.

- § 1. Asesora notarialnego powołuje Minister Sprawiedliwości na wniosek osoby zainteresowanej, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby notarialnej.
- § 2. Asesorem notarialnym może być aplikant notarialny, który zdał egzamin notarialny i przedstawił oświadczenie notariusza o gotowości zawarcia z nim umowy o pracę.
- § 3. Minister Sprawiedliwości odwołuje asesora notarialnego w razie ustania jego zatrudnienia lub wymierzenia mu kary dyscyplinarnej określonej w art. 78 pkt 1 lit. d).

Art. 77.

Aplikanci i asesory notarialni mają prawo uczestniczyć w walnych zgromadzeniach notariuszy izby notarialnej; mogą oni zabierać głos w obradach, jednakże bez prawa składania wniosków i brania udziału w głosowaniu.

Art. 78.

Do asesorów notarialnych stosuje się przepisy art. 18 i 19 oraz przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy z następującymi zmianami:

- 1) karami dyscyplinarnymi są:
 - a) upomnienie,
 - b) nagana,
 - c) kara pieniężna do wysokości określonej w art. 51 § 1 pkt 3,
 - d) skreślenie z wykazu asesorów notarialnych,
- 2) skazany na karę nagany nie może być powołany na notariusza w ciągu roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia, a skazany na karę pieniężną nie może być również w ciągu tego okresu upoważniony do zastępowania notariusza.

Dział II

Czynności notarialne

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 79.

Notariusz dokonuje następujących czynności:

- 1) sporządza akty notarialne,
- 2) sporządza poświadczenia,
- 3) doręcza oświadczenia,
- 4) spisuje protokoły,
- 5) sporządza protesty weksli i czeków,
- 6) przyjmuje na przechowanie dokumenty, pieniądze i papiery wartościowe,
- 7) sporządza wypisy, odpisy i wyciągi dokumentów,
- 8) sporządza, na żądanie stron, projekty aktów, oświadczeń i innych dokumentów,
- 9) sporządza inne czynności wynikające z odrębnych przepisów.

Art. 80.

- § 1. Akty i dokumenty powinny być sporządzone przez notariusza w sposób zrozumiały i przejrzysty.
- § 2. Przy dokonywaniu czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne.
- § 3. Notariusz jest obowiązany udzielać stronom niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej.
- § 4.²⁹⁾ Notariusz może sprostować protokołem niedokładności, błędy pisarskie, rachunkowe lub inne oczywiste omyłki. Do protokołu nie stosuje się przepisów art. 5, art. 92 § 1 pkt 4-8 i art. 94 § 1.

Art. 81.

Notariusz odmówi dokonania czynności notarialnej sprzecznej z prawem.

Art. 82.

Osobę, której odmówiono dokonania czynności notarialnej, należy pouczyć o prawie i trybie zaskarżenia odmowy, a na jej pisemne żądanie doręczyć w terminie tygodnia uzasadnienie odmowy.

Art. 83.

- § 1. Na odmowę dokonania czynności notarialnej osoba zainteresowana może wnieść, w terminie tygodnia, zażalenie do sądu wojewódzkiego¹⁴⁾ właściwego ze względu na siedzibę kancelarii notarialnej. Zażalenie wnosi się za pośrednictwem notariusza, który jest obowiązany ustosunkować się do zażalenia w terminie tygodnia i wraz z zażaleniem przedstawić swoje stanowisko sądowi. Sąd rozpoznaje zażalenie na rozprawie, stosując przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.
- § 2. Notariusz może, jeżeli uzna zażalenie za słuszne, dokonać czynności notarialnej; w tym przypadku nie nadaje zażaleniu dalszego biegu.

Art. 84.

- § 1. Notariuszowi nie wolno dokonywać czynności notarialnych, które dotyczą:

²⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 15 ustawy, o której mowa w przypisie 4; zdanie drugie dodane przez art. 4 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 3, która weszła w życie z dniem 23 września 2001 r.

- 1) samego notariusza,
 - 2) jego małżonka,
 - 3) krewnych lub powinowatych notariusza w linii prostej bez ograniczenia stopnia, a w linii bocznej krewnych i powinowatych do trzeciego stopnia włącznie,
 - 4) osób związanych z notariuszem z tytułu przysposobienia, opieki, kurateli lub będących w bliskim z nim stosunku.
- § 2. Zakaz przewidziany w § 1 stosuje się również wobec zastępcy notariusza.
- § 3. Ograniczenia wymienione w § 1 i 2 trwają także po ustaniu małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

Rozdział 2

Tryb dokonywania czynności notarialnych

Art. 85.

- § 1. Przy dokonywaniu czynności notarialnej notariusz jest obowiązany stwierdzić tożsamość osób biorących udział w czynności.
- § 2. Stwierdzenie powinno nastąpić na podstawie prawem przewidzianych dokumentów, a w braku takich dokumentów – w sposób wyłączający wszelką wątpliwość co do określenia tożsamości osoby biorącej udział w czynności notarialnej.
- § 3. Sposób stwierdzenia tożsamości notariusz określi w sporządzonym dokumencie.

Art. 86.

Notariuszowi nie wolno dokonywać czynności notarialnej, jeżeli poweźmie wątpliwość, czy strona czynności notarialnej ma zdolność do czynności prawnych.

Art. 87.

- § 1. Jeżeli osoba biorąca udział w czynnościach:
- 1) nie zna języka polskiego i do czynności nie jest dołączony przekład na inny znany tej osobie język, notariusz powinien przetłumaczyć akt lub inny dokument osobiście albo przy pomocy tłumacza; przepis art. 2 § 3 stosuje się,
 - 2) jest głucha lub głuchoniema, notariusz jest obowiązany przekonać się, że treść czynności jest jej dokładnie znana i zrozumiała, z tym że notariusz może przywołać do czynności biegłego,
 - 3) jest niewidoma, głucha, niema lub głuchoniema, notariusz na życzenie takiej osoby powinien przywołać do czynności wskazaną przez nią zaufaną osobę; o powyższym notariusz powinien uprzedzić osoby zainteresowane,
 - 4) nie umie lub nie może pisać, powinna na dokumencie złożyć tuszowy odcisk palca; obok tego odcisku zaś inna osoba wpisze imię i nazwisko osoby nieumiejącej lub nie mogącej pisać, umieszczając swój podpis,
 - 5) może złożyć podpis jedynie w alfabecie nie znanym notariuszowi, należy stwierdzić, że jest to podpis tej osoby.
- § 2. O zachowaniu warunków przewidzianych w § 1 pkt 2 i 3, a także o sposobie stwierdzenia okoliczności, o których mowa w § 1, bądź o niemożności złożenia podpisu lub tuszowego odcisku – notariusz czyni stosowną wzmiankę w treści sporządzonego dokumentu.

- § 3. Nie może być świadkiem czynności notarialnej osoba będąca z zawierającymi czynność lub z osobami, na których rzecz czynność jest dokonywana, w takim stosunku, który nie pozwala notariuszowi w jej imieniu ani na jej rzecz dokonać czynności.

Art. 88.

Podpisy na aktach notarialnych i poświadczonych dokumentach są składane w obecności notariusza. Jeżeli podpis na poświadczonym dokumencie był złożony nie w obecności notariusza, osoba, która podpisała, powinna uznać przed notariuszem złożony podpis za własny. Okoliczność tę notariusz zaznacza w sporządzonym dokumencie.

Art. 89.

- § 1. Strony czynności notarialnej odpowiadają solidarnie za wynagrodzenie należne notariuszowi.
- § 2. Notariusz wymienia na każdym sporządzonym dokumencie wysokość pobranego wynagrodzenia, podatków i innych opłat, powołując podstawę prawną.

Art. 90.

- § 1.³⁰⁾ Dokumenty obejmujące dokonane czynności notarialne, po upływie 10 lat od ich sporządzenia, notariusz przekazuje na przechowanie do archiwum ksiąg wieczystych właściwego sądu rejonowego.
- § 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określi warunki przekazywania na przechowanie dokumentów, o których mowa w § 1, oraz sposób prowadzenia ksiąg notarialnych, czynienia wzmianek o wydaniu wypisów, odpisów, wyciągów i innych dokumentów.

Rozdział 3

Akty notarialne

Art. 91.

Notariusz sporządza akt notarialny, jeżeli wymaga tego przepis prawa lub taka jest wola stron.

Art. 92.

- § 1. Akt notarialny powinien zawierać:
- 1) dzień, miesiąc i rok sporządzenia aktu, a w razie potrzeby lub na żądanie strony – godzinę i minutę rozpoczęcia i podpisania aktu,
 - 2) miejsce sporządzenia aktu,
 - 3) imię, nazwisko i siedzibę kancelarii notariusza, a jeżeli akt sporządził zastępca notariusza – nadto imię i nazwisko zastępcy,
 - 4) imiona, nazwiska, imiona rodziców i miejsce zamieszkania osób fizycznych, nazwę i siedzibę osób prawnych lub innych podmiotów biorących udział w akcie, imiona, nazwiska i miejsce zamieszkania osób działających w imieniu osób prawnych, ich

³⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 16 ustawy, o której mowa w przypisie 4.

- przedstawicieli lub pełnomocników, a także innych osób obecnych przy sporządzaniu aktu,
- 5) oświadczenia stron, z powołaniem się w razie potrzeby na okazane przy akcie dokumenty,
 - 6) stwierdzenie, na żądanie stron, faktów i istotnych okoliczności, które zaszły przy spisaniu aktu,
 - 7) stwierdzenie, że akt został odczytany, przyjęty i podpisany,
 - 8) podpisy biorących udział w akcie oraz osób obecnych przy sporządzaniu aktu,
 - 9) podpis notariusza.
- § 2. Jeżeli w akcie bierze udział osoba, która nie umie lub nie może pisać, notariusz stwierdza, że osoba ta aktu nie podpisała, i podaje, z jakich powodów.
- § 3. Jeżeli akt notarialny dotyczy czynności prawnej, akt ten powinien zawierać treści istotne dla tej czynności. Ponadto akt notarialny powinien zawierać inne stwierdzenia, których potrzeba umieszczenia w akcie wynika z niniejszej ustawy, z przepisów szczególnych albo z woli stron.
- § 4.³¹⁾ Jeżeli akt notarialny w swej treści zawiera przeniesienie, zmianę lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej albo ustanowienie prawa podlegającego ujawnieniu w księdze wieczystej, bądź obejmuje czynność przenoszącą własność nieruchomości, chociażby dla tej nieruchomości nie była prowadzona księga wieczysta, notariusz sporządzający akt notarialny jest obowiązany zamieścić w tym akcie wniosek o dokonanie wpisu w księdze wieczystej, zawierający wszystkie dane wymagane przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Notariusz jest obowiązany przesłać z urzędu sądowi właściwemu do prowadzenia ksiąg wieczystych wypis aktu notarialnego zawierający wniosek o wpis do księgi wieczystej wraz z dokumentami stanowiącymi podstawę wpisu, w terminie trzech dni od sporządzenia aktu.

Art. 93.

Jeżeli akt notarialny jest sporządzony na dwóch lub więcej arkuszach, to arkusze te powinny być ponumerowane, parafowane i połączone.

Art. 94.

- § 1. Akt notarialny przed podpisaniem powinien być odczytany przez notariusza lub przez inną osobę w jego obecności. Przy odczytaniu aktu notariusz powinien się przekonać, że osoby biorące udział w czynności dokładnie rozumieją treść oraz znaczenie aktu, a akt jest zgodny z ich wolą. Na żądanie powinny być odczytane również załączniki do aktu.
- § 2. Wszelkie wywabiania i wykrobywania są niedopuszczalne; wolne miejsca powinny być przekreślone, a poprawki należy omówić na końcu aktu przed złożeniem podpisu przez osoby biorące udział w czynności lub przed złożeniem podpisu przez notariusza, jeżeli poprawka dotyczy aktu niepodpisywanego przez strony. Zbędne wyrazy albo ich części powinny być przekreślone w ten sposób, aby można je było odczytać, a przekreślenia te należy na końcu aktu omówić przed złożeniem podpisów. Przekreślenia nieomówione uważa się za niedokonane.

³¹⁾ Dodany przez art. 4 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 3, która weszła w życie z dniem 23 września 2001 r.

Art. 95.

Oryginały aktów notarialnych nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania.

Rozdział 4
Poświadczenia**Art. 96.**

Notariusz poświadcza:

- 1) własnoręczność podpisu,
- 2) zgodność odpisu, wyciągu lub kopii z okazanym dokumentem,
- 3) datę okazania dokumentu,
- 4) pozostawanie osoby przy życiu lub w określonym miejscu.

Art. 97.

Każde poświadczenie powinno zawierać datę i oznaczenie miejsca jego sporządzenia, na żądanie – również godzinę dokonania czynności, oznaczenie kancelarii, podpis notariusza i jego pieczęć.

Art. 98.

Notariusz stwierdza zgodność odpisu, wyciągu lub kopii z okazanym dokumentem. Jeżeli okazany dokument zawiera cechy szczególne (dopiski, poprawki, uszkodzenia), notariusz stwierdza to w poświadczeniu.

Art. 99.

- § 1. Notariusz poświadcza na okazanym mu dokumencie datę, a na żądanie stron także godzinę i minutę okazania tego dokumentu.
- § 2. W poświadczeniu notariusz wymienia imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby, która dokument okazała.

Art. 100.

Pozostawanie przy życiu lub w określonym miejscu danej osoby poświadcza notariusz w razie stawiennictwa tej osoby w kancelarii notariusza albo w razie przekonania się o tym fakcie przez notariusza poza kancelarią. Notariusz w poświadczeniu ustala tożsamość tej osoby oraz określa dzień, godzinę i minutę stwierdzenia pozostawania osoby przy życiu lub w określonym miejscu.

Art. 101.

Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, upoważnić organy samorządu terytorialnego i banki mające swoją siedzibę w miejscowościach, w których nie ma kancelarii notarialnej, do sporządzania niektórych poświadczeń dokonywanych przez notariusza.

Rozdział 5

Doręczanie oświadczeń

Art. 102.

- § 1. Na żądanie strony notariusz doręcza na piśmie jej oświadczenie, mogące mieć skutki prawne, wskazanej przez nią stronie przeciwnej.
- § 2. Żądający doręczenia wnosi ustnie do protokołu, wręcza lub przesyła notariuszowi podpisaną przez siebie treść oświadczenia.
- § 3. Doręczenie oświadczenia następuje w miejscu wskazanym, przy odpowiednim zastosowaniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dotyczących doręczania pism procesowych.
- § 4. Z dokonanej czynności notariusz spisuje protokół. Jeżeli strona przeciwna poda ustnie do protokołu odpowiedź lub wręczy pisemną odpowiedź i oświadczy, że protokół podpisze, notariusz zamieszcza odpowiedź w protokole.
- § 5. Notariusz wydaje poświadczenie doręczenia oświadczenia, w którym zamieszcza odpowiedź, jeżeli była udzielona w sposób określony w § 4.
- § 6. Na wyraźne żądanie osoby, żądającej doręczenia oświadczenia, notariusz może również dokonać doręczenia listem poleconym. W tym przypadku w protokole zamieszcza się treść doręzonego oświadczenia i wzmiankę o przesłaniu go listem poleconym.

Art. 103.

Doręczenia notariusz może dokonywać przez zatrudnionych w kancelarii pracowników.

Rozdział 6

Protokoły

Art. 104.

- § 1. Notariusz spisuje protokoły walnych zgromadzeń organizacji społecznych, stowarzyszeń, spółdzielni, spółek i innych osób prawnych w przypadkach prawem przewidzianych.
- § 2. Jeżeli statut osoby prawnej, o której mowa w § 1, lub przepis szczególny nie stanowią inaczej, protokół podpisują przewodniczący zgromadzenia i notariusz.
- § 3. Notariusz spisuje również protokoły w celu stwierdzenia przebiegu pewnych czynności i zdarzeń wywołujących skutki prawne, a w szczególności dotyczące stawienia stron i złożonych przez nie oświadczeń, a także – na żądanie strony stawiającej – niestawienia strony drugiej.
- § 4. Protokoły spisuje się w formie aktu notarialnego.

Rozdział 7

Protesty

Art. 105.

Przy sporządzaniu protestów weksli i czeków notariusz stosuje przepisy prawa właściwe dla tych czynności.

Rozdział 8

Przyjmowanie na przechowanie

Art. 106.

Notariusz przyjmuje na przechowanie wszelkiego rodzaju dokumenty, nawet w kopertach zamkniętych. W tym ostatnim przypadku koperta powinna być zaopatrzona w podpis składającego.

Art. 107.

Z przyjęcia dokumentu na przechowanie notariusz spisuje protokół, w którym wymienia datę przyjęcia, ustala tożsamość osoby składającej dokument oraz wskazuje, komu i pod jakimi warunkami dokument bądź jego odpis ma być wydany. Dokument przyjęty na przechowanie wydaje się osobie wymienionej w protokole lub jej następcy prawnemu.

Art. 108.

- § 1. Notariusz w związku z dokonywaną w jego kancelarii czynnością ma prawo przyjmować na przechowanie, w celu wydania ich osobie wskazanej przy złożeniu lub jej następcy prawnemu, papiery wartościowe albo pieniądze w walucie polskiej lub obcej. Dla udokumentowania tych czynności notariusz prowadzi specjalne konto bankowe.
- § 2. Z przyjęcia depozytu notariusz spisuje protokół, w którym wymienia datę przyjęcia, ustala tożsamość osoby składającej, datę mającego nastąpić wydania oraz imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby odbierającej depozyt. Wydanie depozytu następuje za pokwitowaniem.

Rozdział 9

Wypisy, odpisy i wyciągi oraz przechowywanie aktów notarialnych

Art. 109.

Wypis ma moc prawną oryginału.

Art. 109a.³²⁾

Wypisy aktu notarialnego sprostowanego protokołem zgodnie z art. 80 § 4 wydaje się z uwzględnieniem treści sprostowania.

Art. 110.

- § 1. Wypisy aktu notarialnego wydaje się stronom aktu lub osobom, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcom prawnym.
- § 2. Za zgodą stron lub na podstawie prawomocnego postanowienia sądu wojewódzkiego¹⁴⁾, w którego okręgu znajduje się kancelaria notariusza, wypis aktu notarialnego może być wydany także innym osobom. Sąd orzeka w tym przedmiocie w trybie

³²⁾ Dodany przez art. 4 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 3, która weszła w życie z dniem 23 września 2001 r.

postępowania nieprocesowego, po wysłuchaniu stron aktu notarialnego, jeżeli stawią się na wezwanie. Postanowienie sądu wojewódzkiego¹⁴⁾ nie podlega zaskarżeniu.

- § 3. W nagłówku wypisu aktu zaznacza się, że wydany dokument jest wypisem. Wypis powinien być dosłownym powtórzeniem oryginału, jednak poprawek i przekreśleń znajdujących się w oryginale nie należy zamieszczać w wypisie. Na końcu wypisu zaznacza się, komu i kiedy wypis wydano. Wypis podpisuje notariusz i opatruje pieczęcią. Wypis mający więcej niż jeden arkusz powinien być ponumerowany, połączony, parafowany i spojony pieczęcią.

Art. 111.

- § 1. Informacje pisemne i inne dokumenty wydaje się osobom, na których żądanie zostały dokonane czynności notarialne; jeżeli z treści stosunku prawnego to wynika, wydaje się je stronie, której czynność notarialna dotyczy.
- § 2. Notariusz w przypadkach prawem przewidzianych przesyła sądom i innym organom państwowym informacje pisemne o sporządzonych dokumentach i wypisy tych dokumentów.
- § 3. Informacji ustnych o dokonanych czynnościach notariusz może jedynie udzielić instytucjom i osobom, które mają prawo otrzymać wypisy dokumentów stwierdzających te czynności.

Art. 112.

- § 1. Do wydawania wyciągów i odpisów stosuje się te same zasady, na jakich wydaje się wypisy.
- § 2. Przepis art. 110 § 3 stosuje się odpowiednio do wyciągów i odpisów.